

PROF. DR. İSMAİL TÜRK'ÜN PROFESÖR BEDRİ GÜRSOY'UN TABUTU ÖNÜNDE YAPTIĞI KONUŞMA

Prof. Dr. İsmail TÜRK*

Dostlarım, Profesör Bedri Gürsoy'un dostları, Gürsoy ailesinin dostları, Fakültemizin dostları, Fakültemiz öğretim üyelerinin dostları,

Bugün burada merhum profesör Bedri Gürsoy'u anmak üzere toplandık. Aziz nâşi önünde saygıyla eğildiğim Profesör Bedri Gürsoy 1916 yılında Diyarbakır'da doğdu. Profesör Bedri Gürsoy'un babaları merhum İsmail Hakkı Gürsoy hâkimdi. Onun için profesör Bedri Gürsoy'un ilk ve orta öğrenim yılları babalarının görev yaptığı Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu'da geçti. Diyarbakır, Kahramanmaraş, Elazığ, Elbistan, Profesör Bedri Gürsoy'un çocukluk yıllarının geçtiği il ve ilçe merkezlerimiz oldu. Kendileri hayatta iken başladıkları öğrenim kurumlarının hiç birini başladıkları yerde babalarının görevi sebebiyle bitiremediklerini söylerlerdi. Profesör Bedri Gürsoy lise öğrenimine Konya'da başladı, Afyon Lisesi'nde bitirdi. Profesör Bedri Gürsoy, 1937 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nun Maliye Bölümü'nden mezun oldu ve Maliye Bakanlığı'nda göreve başladı.

Cumhuriyetin ilk yılları Atatürk İnkilâplarının birbirini kovaladığı, çok önemli hukuk inkilâplarının yapıldığı yıllardır. Devlet şeriat devletinden, lâik devlete doğru hızla ilerlemektedir. Devletin yapı değiştirdiği bu dönemde mali yapısının da hızla değişmesi gerekmektedir. Dine dayalı vergilerden vergi ödeme gücüne dayalı lâik vergilere doğru hızla ilerlenmektedir. Osmanlı İmparatorluğundan devralınan Âşar ilga edilmiş, Âşardan boşalan yeri doldurmak üzere dolaysız vergiler alanında beyan esasına göre alınan Kazanç Vergisi, dolaylı vergiler alanında da Muamele Vergileri kabul edilmiştir. Başlatılan vergi reformlarının devamlılık ve süreklilik kazanması, Batı memleketlerindeki vergi sistemlerinin yakından incelenerek Türk vergi sisteminin bu yönde geliştirilmesi önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır. Maliye Bakanlığında çağdaş vergileme tekniklerini bilen yetişmiş uzman sayısı son derece sınırlıdır. Bu sırada Maliye Bakanı olarak merhum Fuat Ağralı Bey vardır. Fuat Ağralı Bey Maliye Bakanlığı insangücü açığının

* Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

ISMAL TÜRK

yetiştirilecek yeni elemanlarla doldurulmasından yanadır. Onun için Avrupa'da doktora yapmak üzere, Maliye Bakanlığı sınav açar. Prof. Bedri Gürsoy bu sınavlara katılır, kazanır ve Paris'e gönderilir. Profesör Bedri Gürsoy Sorbonne Üniversitesinde doktora çalışmalarına başlar, Fransızcasını ilerletir, doktora sınavlarını başarıyla verir; doktora tezi çalışmalarını tamamlayamadı Paris'den döner ve Bedri Gürsoy Türkiye'ye dönmek mecburiyetinde kalır. Prof. Bedri Gürsoy tekrar Maliye Bakanlığı'nda çalışmaya başlar.

Mülkiye Mektebinin adı, mektep Ankara'ya taşınınca Siyasal Bilgiler Okulu olur. Okulun müdürü Prof. Emin Erişirgil'dir. Profesör Emin Erişirgil Siyasal Bilgiler Okulunun akademik bir kurum haline getirilmesinden yanadır. Okulun öğrencileri, meslekleri öğretim üyesi olan kişiler tarafından yetiştirilerek öğretim görecektirler bu öğrencilerin daha iyi yetişeceklerine ve hayatta daha başarılı olacaklarına inanır. Bu yönde ilk adım atılmış Rifki Salim Burçak ve Fethi Çelikbaş Beyler okula asistan olarak alınmışlardır. İkinci Dünya Savaşının hüküm sürdüğü yıllarda Aydın Yalçın Bey, Bedri Gürsoy, Aziz Köklü ve Fehmi Yavuz Beyler okula asistan olarak alınır.

Profesör Bedri Gürsoy 1942 yılında asistan olarak girdiği Siyasal Bilgiler Okulunda akademik çalışmalarını 1945 yılına kadar sürdürerek bu yılda doçent olmuş ve Siyasal Bilgiler Okulunda fiilen öğretim üyeliği yapmaya başlamıştır. Profesör Bedri Gürsoy doçentliğinde Siyasal Bilgiler Okulunda Borsa, Kamu Maliyesi ve Zirai İktisat derslerini okutmuştur.

1943 yılında Emin Erişirgil Bey milletvekili seçilip, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gidince okulu akademik bir kurum haline getirme konusundaki gayretler durmamış hızla sürdürülmüştür. Bu arada Turhan Feyzioglu ve Sadun Aren Beyler okulumuza asistan olarak alınmışlar ve Ankara Hukuk Fakültesi ile İstanbul İktisat Fakültesinde doktora çalışmalarına başlamışlardır. Bu yıllarda Türkiye'de demokratik kurumların gelişmesi yönünde önemli gelişmeler olmaktadır. 1946 yılında üniversitelere özerklik getiren Üniversiteler Kanunu kabul edilmiş, işçi haklarını korumak ve geliştirmek üzere Sendikalar Kanunu kabul edilmiş, İş Kanunu kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

1950 yılı Türkiye'nin demokratikleşmesi yönünde önemli kanunların kabul edilip yürürlüğe girdiği bir yıl olmuştur. Genel seçimler adli teminata kavuşmuş, seçimlerin gizli oy açık tasnif esasına göre yapılması kararlaştırılmıştır. 1950 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nun Fakülteye dönüştürülmesi konusunda müsait bir ortam vardır. Rahmetli Şükrü Saracoğlu Mülkiye Mektebi mezunudur ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanıdır. Rahmetli Şemsettin Günaltay Başbakanıdır ve eski bir üniversite öğretim üyesidir. Rahmetli Profesör N. Nihat Erim Başbakan Yardımcısıdır ve okulumuzun eski bir öğretim üyesidir. Rahmetli Profesör Tahsin Banguoğlu Milli Eğitim Bakanlarıdır ve üniversite kaynaklıdır. Rahmetli Profesör Emin Erişirgil İçişleri Bakanlarıdır.

Profesör Bedri Gürsoy'un okulumuzun Fakülte haline gelmesinde önemli hizmetleri olmuştur. Bu konuda sürdürülen çalışmalar 23 Mart 1950 tarih ve 5627 sayılı kanunla Siyasal Bilgiler Okulu'nun Ankara Üniversitesi'ne Siyasal Bilgiler Fakültesi adı ile katılmasıyla sonuçlanmıştır.

Profesör Bedri Gürsoy Fakültemizin profesörlüğe yükseltilen ilk öğretim üyesidir. 1950 yılında profesörlüğe yükseltilen Bedri Gürsoy, 1950-1952 yılları arasında iki yıl

PROF. DR. ISMAİL TÜRK'ÜN PROFESÖR BEDRİ GÜRSOY'UN TABUTU ÖNÜNDE YAPTIĞI KONUŞMA

süre ile Amerika'da University Of Southern California'da Los Angeles'te ziyaretçi profesör olarak bulunmuştur. Profesör Bedri Gürsoy bu üniversitede mahalli idareler üzerinde çalışmalar yapmıştır.

1952 yılında Türkiye'ye dönen Prof. Bedri Gürsoy, 1954 yılında Fakültemize dekan seçilmiştir. Profesör Bedri Gürsoy'un dekanlığı esnasında 1955 yılında yeni bir lisans yönetmeliği kabul edilmiş uzmanlık şubelerine öğrenci ayırımı üçüncü sınıfta başlatılmıştır. Böylece, Fakülte'nin ilk iki yılında öğrencilere sosyal ve siyasal ilimler alanında genel kültür verilmiştir. Fakültenin son iki yılında öğrencilere Diplomasi ve Dış Münasebetler, Maliye ve İktisat ve İdari Şube bölümlerinde günün ihtiyaçlarını karşılar düzeyde yeterli bilgi verilmiştir. Profesör Bedri Gürsoy'un dekanlığı döneminde 1955-1956 ders yılından itibaren siyasal bilimler doktora çalışmalarına başlanmıştır.

Prof. Bedri Gürsoy öğretim konularıyla son derece ilgili bir öğretim üyemizdi. Türkiye'de kamu yönetiminin daha etkin çalışır bir hale getirilmesi için kurulan Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsünün kuruluşu çalışmalarında aktif bir görev aldı ve bu Enstitünün iki yıl süre ile Genel Müdürlüğünü yaptı. Prof. Bedri Gürsoy Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin kurulmasında da faal bir biçimde çalıştı ve bu Akademi de öğretim üyeliği yaptı. Prof. Bedri Gürsoy'un dekanlığı zamanında Fakültemiz dış âleme açılmıştır. New York Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi arasında mübadele programının uygulanması Prof. Bedri Gürsoy zamanındadır. Bu mübadele programı çerçevesinde Fakültemizden Reşat Aktan, Bülent Daver, Cemel Mihçioğlu, Orhan Türkay, Atılâ Karaosmanoğlu, Necat Erder, ve ben yararlandık. Ankara Hukuk Fakültesi'nden Hicri Fişek, Münci Kapani, Avni Zarakolu, İlhan Arsel bu mübadele programına katıldılar ve New York'ta New York Üniversitesinde kendi uzmanlık alanlarında çalışmalar yaptılar.

New York Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi arasındaki mübadele programı Fakültemiz açısından son derece yararlı olmuştur. Programa katılan arkadaşlarımızın İngilizce ile ilerlemiş, kendi uzmanlık alanlarındaki Anglo-Sakson literatüründen yararlanabilme olanakları doğmuştur. Bu programa katılan arkadaşlarımızdan çoğu Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanması ve uygulanması döneminde Devlet Planlama Teşkilâtında görev almışlar ve önemli hizmetler yapmışlardır.

Prof. Bedri Gürsoy'un dekanlığı zamanında bir gün Cumhurbaşkanı rahmetli Celâl Bayar Ankara Üniversitesini ziyaret eder ve bir senato toplanusuna başkanlık eder. Bu toplantıda üniversite sorunları görüşülür. Prof. Bedri Gürsoy bu toplantıda üniversitemizin sayılarını artırmak ve yurt sathına yaymak gerektiği konusu üzerinde durur ve memleketimizdeki yüksek öğrenim kurumlarındaki öğrenci sayısının azlığını bunun artırılması gerektiğini belirtir. Bu toplantıdan kısa bir süre sonra sayın Celâl Bayar Pakistan'a bir devlet ziyareti yapar, bu ziyarete giderken yanına aldığı kişiler arasında Prof. Bedri Gürsoy da vardır.

Prof. Bedri Gürsoy dekanlığı döneminde Milli Eğitim Bakanı rahmetli Celâl Yardımcı ile Amerika Birleşik Devletlerine de gitmiştir. Bu seyahatin amacı Türkiye'de yeni üniversitelerin kurulmasıdır. Bu seyahatin akabinde Atatürk Üniversitesi ile Karadeniz Teknik Üniversitelerinin kurulması faaliyetleri hızlanmış ve hatta bu üniversiteler ile Amerikan Üniversiteleri arasında mübadele programları hazırlanarak uygulanmıştır.

İSMAIL TÜRK

Profesör Bedri Gürsoy uluslararası kongre ve konferanslara katılırken gittiği yabancı memleketlerde bu memleketlerin üniversite idareleri ile temasa geçer, bu memleketlerde doktora yapmış öğrencilerin adlarını alır, Türkiye'ye döndüğünde bu kişileri Fakültemize kazanmak isterdi. Bugün üniversite camiasında isimleri duyulan kişilerin Fakültemize kazandırılmasında Prof. Bedri Gürsoy önemli rol oynamıştır. Profesör Şerif Mardin, Profesör Mehmet Gönülol, Profesör Türkkaya Ataöv, Profesör Baran Tuncer, Doç. Dr. Cem Sar'ın Fakültemize alınmasında Profesör Bedri Gürsoy'un gayretleri önemli rol oynamıştır.

Profesör Bedri Gürsoy aydınların politika ile uğraşmasını teşvik ederdi. Kendisi doğrudan doğruya politika ile uğraşmadı. Politikaya giren öğretim üyeleri seçim sürprizleriyle karşılaştıklarında bu öğretim üyelerinin tekrar Fakülteye dönmeleri bahis konusu olduğu zaman ilkin kollarını sıvayan Profesör Bedri Gürsoy olurdu.

Profesör Bedri Gürsoy Fakültemizde iki defa dekanlık yaptı. İkinci dekanlığı 1961-1962 yıllarına rastlar. Bu dönemin önemli sorunlarından birisi 27 Mayıs'tan sonra 147'lik olmuş üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılarının tekrar üniversitelere dönmelerinin sağlanması idi. Profesör Bedri Gürsoy bu üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılarının tekrar üniversiteye dönmelerini sağlayan kanunun hazırlanmasında etkin bir şekilde çalıştı. Bu şekilde Üniversite topluluğundaki derin bir yara kapatılmış oldu.

Profesör Bedri Gürsoy'un ikinci dekanlığında Fakültenin yurt inşasına başlandı, bugünkü derslikler ve çalışma odalarının inşası sürdürüldü.

Görülüyor ki, Profesör Bedri Gürsoy iyi bir üniversite öğretim üyesi olduğu kadar aynı zamanda iyi bir üniversite yöneticisiydi; Üniversite yönetiminde daha üst düzeyde görev almış olsaydı onu da başarıyla yapardı. Çünkü Profesör Bedri Gürsoy, sezgileri olan, izlenimlerinden ilham alan bir kişiydi.

Profesör Bedri Gürsoy iyi Fransızca ve İngilizce bilirdi. Bu dilleri rahat konuşurdu, bu dillerde ders ve konferans verebilirdi. Profesör Bedri Gürsoy süslü bir kafaya sahipti, divan edebiyatını, halk edebiyatını iyi bilirdi, hafızası Fuzuli, Baki, Nedim Nefilerin beyitleriyle dolu olduğu kadar, Erzurumlu Emrah, Karacaoğlan, Bayburt'lu Zihnilerin beyitleriyle de doluydu. Prof. Bedri Gürsoy aynı zamanda şairdi, rübai yazardı. Rübaiileri Kültür Bakanlığının yayınları arasında yayınlanmıştır.

Profesör Bedri Gürsoy üniversite öğretim üyesi olarak kamu maliyesinin bütün kollarını okutmuş, kamu harcamaları ve kamusal maliye konusunda bugün hâlâ değerini muhafaza eden kıymetli eserler vermiştir. Bu eserlerden yararlanılmaya devam edilecektir.

Ölüm yaşamın devamı mıdır, yoksa devamı değil midir? Bu felsefi bir konudur. Muhterem hocam, bugün aramızdan fiziki varlığın ayrılıyor. Fakültemizdeki eserlerin yaşadıkça kalplerimizde yaşamaya devam edeceksin. Çünkü, Fakültemizin her köşesinde zekândan bir parça vardır. Ebedi uykunda rahat uyu.